

Рубан Ольга В'ячеславівна

викладач суспільних дисциплін, викладач-методист, Коледж Сумського національного аграрного університету, rybanrov@mail.ru

Єфременко Оксана Анатоліївна

викладач інформатики та обчислювальної техніки, викладач вищої категорії, Коледж Сумського національного аграрного університету, efremenkooksanasnay@gmail.com

Самостійна робота – актуальність та перспективність

Самостійна робота займає вагоме місце серед інших форм організації навчального процесу. В її основі лежить сукупність методів самостійного набуття і вдосконалення знань, пошук, опрацювання і використання усної, письмової та іншої інформації для досягнення теоретичних та практичних цілей. Самостійна робота студентів - це спланована пізнавальна, організаційно і методично направлена діяльність, яка здійснюється без прямої допомоги викладача для досягнення результату.

Метою самостійної роботи студента є:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
- формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань;
- розвиток морально-вольових зусиль.

Завданнями самостійної роботи студентів є:

- навчити студентів самостійно працювати з літературою;
- творчо сприймати навчальний матеріал і осмислювати його;
- сформувати навички щоденної самостійної роботи з метою одержання та узагальнення знань, умінь і навичок.

Підготовку майбутніх фахівців слід спрямовувати на формування здатності до самостійної діяльності на всіх етапах процесу навчання: цільовому, процесуальному, результативному, під час аудиторних занять (індивідуальних, групових і фронтальних); в позааудиторний час, коли студент здійснює науково-дослідну роботу, готується до семінарських та лабораторних занять, працює над контрольними та курсовими роботами, з різними джерелами інформації [1]. Щоб допомогти студентам самостійно оволодіти знаннями з навчальної дисципліни, викладачу рекомендується підготувати методичні рекомендації, основними складовими яких можуть бути:

- тема;
- план;
- література;
- перелік знань та вмінь, які повинні набути студенти після опрацювання теми;
- конкретні завдання студенту з кожного внесеного питання з методичними порадами щодо їх виконання;
- перелік контрольних питань для самоперевірки тощо.

Залежно від особливостей дисципліни викладач може пропонувати студентам

різні форми завдань самостійної роботи:

- опрацювання інформації, отриманої безпосередньо на обов'язкових навчальних заняттях;
- робота з відповідними підручниками та особистим конспектом лекцій;
- самостійне вивчення окремих тем або питань із розробкою конспекту;
- робота з відповідною літературою;
- написання рефератів, повідомлень;
- творчі завдання (доповіді, проекти, огляди тощо);
- виконання підготовчої роботи до лабораторних та практичних занять;
- виконання індивідуальних графіків, розрахункових завдань;
- виконання курсових робіт (проектів);
- підготовка письмових відповідей на проблемні питання;
- виготовлення наочності;
- складання картотеки літератури за змістом фахової діяльності.

Самостійна робота як вид навчальної діяльності матиме ефективність за таких умов:

- якщо ця робота чітко організована з боку викладача;
- якщо вона є складовою навчально-виховного процесу, а не епізодичним явищем;
- якщо за самостійною роботою студентів здійснюється педагогічний контроль (оцінка і корекція знань).

Успішність самостійної роботи студентів визначається, перш за все, підготовленістю їх до такої навчальної діяльності. За своєю суттю самостійна робота передбачає максимальну активність студентів у різних аспектах: організація розумової праці, пошук гармонії, прагнення зробити значення переконаннями.

Навчальна діяльність у вищих закладах I-II р.а. на сучасному етапі спрямована переважно на інтенсивну інформатизацію, мобілізацію потенціалу системи самоорганізації навчання, які забезпечують формування в майбутніх фахівців професійних якостей. Це вимагає перегляду традиційних уявлень про організацію навчання і спонукало колектив Коледжу Сумського національного аграрного університету знаходити нові нестандартні підходи до процесу навчання. Значною мірою цього можна досягти, використовуючи навчальне віртуальне середовище.

У коледжі декілька років працює **Moodle** — система керування курсами (система керування змістом), також відома як система керування навчанням або віртуальне середовище навчання, і являє собою вільну веб-програму, яка дає можливість створювати сайти для онлайн-навчання. Як свідчить наш досвід роботи і опитування студентів, серед переваг використання віртуального навчального середовища закладу є:

- можливість постійного доступу користувачів до інформації через мережу Інтернет;
- спрощений пошук необхідної нормативної та навчальної інформації;

- ефективна взаємодія, співробітництво між учасниками навчально-виховного процесу;
- додаткова можливість для реалізації самостійної роботи;
- індивідуалізація графіку навчання (працюю коли хочу і скільки хочу);
- можливість самоконтролю і попередньої підготовки до оцінювання знань;
- налагодження on-line (прямого діалогового спілкування через Інтернет у реальному часі) та off-line (спілкування засобом передачі через Інтернет повідомлень, що не вимагають миттєвої відповіді) спілкування між викладачами та студентами, студентами між собою [2].

Для ефективної реалізації самостійної роботи система Moodle дає можливість використовувати різні форми роботи. Під час організації навчальної самостійної роботи викладач ставить перед студентами цілі, пов'язані з необхідністю засвоєння навчального матеріалу, і пропонує їм самостійно, тобто без безпосередньої його участі, досягнути цих цілей. Залежно від задуму він визначає час здійснення самостійної роботи в процесі навчальних занять, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, пропонує конкретні завдання, проводить інструктаж щодо їх виконання, з'ясовує повноту, глибину та обсяг обов'язкового виконання завдань, здійснює допоміжні заходи (консультації, спостереження, співбесіди тощо) з опосередкованого управління діяльністю студентів і діагностики якості самостійної роботи.

Для реалізації самостійної роботи при вивченні дисципліни «Основи філософських знань» студенти мають можливість ознайомитися з філософськими текстами, аналізувати їх, давати відповіді на поставлені питання, виконувати творчі завдання, писати твори-роздуми, виконувати тестові завдання. Викладач має можливість контролювати, корегувати самостійну роботу студентів онлайн. В залежності від теми, об'єму матеріалу за програмою курсу викладач підбирає завдання, наприклад: обов'язкові для виконання, завдання на вибір, завдання різного рівня складності (обравши завдання, студент має можливість сам оцінити свій рівень підготовки). Викладач встановлює терміни виконання самостійної роботи в залежності від різних факторів: часу, об'єму та змісту матеріалу.

При оцінюванні викладач має можливість коментувати відповіді студентів, уточнювати, направляти. Студент може виправити та доповнити свою відповідь за бажанням, тим самим підвищити свою оцінку.

Безперечно, можливості, які надаються сучасними комп'ютерними технологіями, надзвичайно великі, але не без недоліків. Наприклад, працюючи над рефератом, студент може просто "дістати" його з Інтернету і подати матеріал, навіть не цілком його розуміючи. Дидактична цінність такої "самостійної роботи" наближується до нуля, етичні норми порушуються. Тому, формулюючи завдання на самостійну роботу, викладачеві необхідно подбати, щоб студент не міг обмежитись плагіатом, а крок за кроком виконував самостійні дії, здійснював міні-відкриття, порівняння, самостійно формулював висновки. Наприклад, при вивченні дисципліни «Історія України» самостійна

робота до окремих тем у віртуальному навчальному середовищі оформлена у вигляді "уроку". Студент знайомиться з матеріалом і виконує запропоновані завдання по тексту: відповідь на питання, тести, заповнити табличку. Поки студент не виконає завдання, він не може далі опрацювати наступний матеріал, бо вимушений повертатися до попередніх питань.

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню студентами матеріалу і з навчальної дисципліни «Математика» та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання. Самостійну роботу для дисциплін природничого циклу слід починати з опрацювання конспекту і основних підручників з дисципліни для отримання необхідних теоретичних знань. Для більш продуктивної роботи необхідно спілкуватися з викладачем під час консультацій (система Moodle надає таку можливість, як індивідуальні так і групові консультації), щоб уточнити основні положення навчального матеріалу. Найбільш корисними при вивченні дисципліни студенти вважають теоретичні матеріали, рекомендації до самостійної роботи і тренувальні практичні завдання, але найбільш затребуваними є тести як можливість самоконтролю і самооцінки.

Система управління навчанням Moodle зорієнтована на організацію взаємодії між викладачем та студентами в дистанційному режимі. Застосування середовища Moodle при викладанні сприяє підвищенню ефективності цього процесу і, безумовно, є перспективним при формуванні у студентів компетенцій, пов'язаних із використанням отриманих знань в їхній майбутній професійній діяльності. І саме доцільно організована самостійна робота студентів спонукає їх отримувати навчальну інформацію з різноманітних джерел (від підручника до Інтернету), формує в них навички самостійного планування і організації власного навчального процесу, що забезпечує перехід до неперервної освіти (самоосвіти) після завершення навчання у вищому навчальному закладі, дає змогу максимально використати сильні якості особистості завдяки самостійному вибору часу та способів роботи, джерел інформації.

Список використаних джерел

1. Комп'ютерна підтримка самостійної роботи студентів [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://pidruchniki.com/14560419/pedagogika/kompyuterna_pidtrimka_samostiynoyi_roboti_studentiv#394. – Назва з екрану.

2. Лопатка К.М. Віртуальне навчальне середовище: від методичної проблеми до он-лайн взаємодії // Інноваційний розвиток суспільства за умов крос-культурних взаємодій: Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів, науковців. – Суми: РВВ СОШПО, СВС Панасенко І.М., 2013 – 412 с.